

Магістр 1 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ МАКРОСЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВ ДОРОЖНЬОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ PEST-АНАЛІЗУ

Анотація. Здійснено стратегічний аналіз підприємства на основі PEST-аналізу. Розглянуто основні елементи макросередовища підприємства дорожньої галузі, значущість впливу кожного фактора на діяльність підприємства та на галузь у цілому.

Аннотация. Осуществлен стратегический анализ предприятия на основе PEST-анализа. Рассмотрены основные элементы макросреды предприятия дорожной отрасли, значимость влияния каждого фактора на деятельность предприятия и на отрасль в целом.

Annotation. Strategic analysis on the basis of PEST-analysis is made. The basic elements of the macroenvironment of a road sector enterprise are considered. The importance of the influence of each factor on the activities of the company and the industry as a whole is studied.

Ключові слова: PEST-аналіз, макросередовище, стратегічний аналіз, дорожня галузь.

За останні роки склалась стійка тенденція до зростання кількості неплатоспроможних та збанкрутілих підприємств практично в усіх сферах національної економіки. Це пояснюється тим, що на сучасному етапі підприємства знаходяться під постійним впливом зовнішніх та внутрішніх факторів: низька ефективність, відсутність дієвих стимулів підприємницької діяльності, значні структурні диспропорції, інфляційні катаклізми, низький рівень конкурентоспроможності.

З огляду на це виникає потреба у формуванні фінансової стратегії підприємства з метою запобігання та ліквідації загроз фінансовій безпеці, швидкого усунення наслідків з метою мінімізації їх негативного впливу на підприємство.

Питанню стратегічного управління підприємством в економічній науці приділяється значна увага в дослідженнях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: М. Александрова, С. Терещенко, Т. Генінберг, Ж. Франшон, В. Чмутова, О. Трухан, Ю. Лукіна [1 – 6].

Метою роботи є узагальнення теоретичних основ на предмет формування фінансової стратегії підприємства.

У рамках жорсткої конкурентної боротьби та "турбулентності" економічної ситуації в країні, підприємства повинні зосереджуватись не лише на поточній ситуації, але і на створенні довгострокової стратегії розвитку, яка дозволяла б їм пристосовуватися до змін, що відбуваються в зовнішньому середовищі. З огляду на це, винятково важливим та актуальним стає реалізація управління, яка сприяє адаптації підприємства до мінливості умов ведення бізнесу за допомогою інструментів стратегічного управління:

PEST-аналіз;

SWOT-аналіз;

Розробка сценаріїв майбутнього розвитку;

Матричні методи.

PEST-аналіз – це інструмент, який дає змогу зрозуміти ринок, позицію компанії в ньому, потенціал підприємства та напрями його безпосереднього розвитку на основі аналізу зовнішнього середовища підприємства [2].

PEST-аналіз переслідує мету відслідковування змін макросередовища за чотирма напрямками [2]:

P (political) політичні фактори впливу: податкова політика уряду та врегульованість законодавства у цій сфері, політична ситуація в країні, регулювання урядом процесів зайнятості населення, позиція держави відносно залучення іноземного капіталу в країну та ін.

E (economic) економічні фактори: тенденції до зростання ВВП, рівень інфляції, рівень безробіття в країні, ціна на енергоресурси, інвестиційна політика держави, стабільність національної валюти та ін.

S (social) соціокультурні фактори: активність споживачів, демографічна ситуація в країні, соціальна мобільність населення, менталітет населення, розподіл доходів, рівень освіченості населення та ін.

T (technological) технологічні фактори: динаміка розвитку інформаційних технологій в країні.

Політичні фактори впливу – це один з ключових факторів у системі PEST-аналізу, який слід брати до уваги, перш за все, для того, щоб мати чітке уявлення про наміри органів влади щодо розвитку економіки та суспільства, регулювання механізму обігу грошей у державі, зміни в законодавстві, правовому регулюванні й оподаткуванні та багатьох інших [5].

Політична стабільність у державі – важливий фактор, який дозволяє знизити економічну невизначеність

діяльності підприємства в напрямках, визначених обраною стратегією. Серед інших складових політичного середовища необхідно враховувати митну політику держави, субсидії, податкові пільги.

Політичні фактори впливу на економіку підприємства базуються та формуються на підставі опитувань громадської думки, проведені авторитетними інститутами і громадськими організаціями; доповіді і виступи політичних лідерів і урядових діячів, дослідження політичного середовища в країні міжнародними організаціями.

Зібрана об'єктивна та незаангажована інформація дає змогу підприємству проектувати стратегію розвитку на майбутнє та механізми пристосування до навколишнього середовища.

Економічні фактори впливу – ключовий фактор, який визначає стабільне функціонування підприємства. Нестабільна та слабка економіка держави обмежує можливості підприємства у здійсненні своєї діяльності [1].

Аналіз економічних факторів впливу повинен мати системний характер і здійснювати комплексний моніторинг стану економіки країни та світової економіки в цілому, користуючись офіційною інформацією органів статистики та урядових звітів.

Здійснюючи аналіз економічних факторів впливу необхідно звертати увагу на такі: темп економічного зростання, рівень безробіття, процентні ставки, продуктивність праці, податкова та нормативна база і багато інших.

Аналіз соціокультурних факторів впливу дозволяє спрогнозувати зміни очікувань споживачів на основі зміни структури населення та міграції.

Підприємство зацікавлене у високому рівні соціальної захищеності населення, а отже, і потенційних споживачів товарів, робіт або послуг даного підприємства. Ключовий показник – демографічний, оскільки від нього залежить потенціал зростання ринку та наповнення його споживачами.

Дослідження технологічних факторів призводить до вдосконалення технологій на підприємстві, можливості оновлення технічної оснащеності підприємства для виробництва нової продукції або надання більш якісних послуг. Запровадження нових технологій у виробництві веде за собою зростання продуктивності праці, оптимізації використання трудових ресурсів та основних засобів.

У зв'язку з жорсткою конкуренцією та боротьбу за клієнтів, аналіз технологічного середовища – це забезпечення підприємства інформацією, що дозволить йому вчасно та адекватно реагувати на новинки науки і техніки.

В Україні мережа автомобільних доріг загального користування становить майже 170 тис. км. Географічне та геополітичне розташування України унікальне. Наша держава посідає за транзитним потенціалом одне з перших місць у Європі. Через країну здійснюються інтенсивні транспортно-економічні зв'язки держав Західної та Центральної Європи, Скандинавії з Росією та Азією [7].

Стратегія розвитку доріг передбачає:

ремонт і утримання існуючої мережі автомобільних доріг загального користування за рахунок коштів держбюджету;

залучення кредитів міжнародних фінансових організацій для ремонту міжнародних транспортних коридорів;

залучення коштів приватних інвесторів для будівництва нових автомобільних доріг на умовах концесії.

В Україні укладено дві концесійні угоди. Але ці угоди не працюють. Основна причина – відсутність гарантій доходу для концесіонерів у концесійних договорах. Після змін до закону про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг відкрилися нові можливості для концесіонерів [7].

Роль дорожньої галузі в євроінтеграційних процесах України є значною, оскільки розвиток та будівництво доріг розглядається як необхідна умова, що сприяє інтеграції вітчизняної економіки у регіональні і світові економічні союзи, причому, транспортне забезпечення економіки України повинно відповідати стандартам, прийнятим в ЄС.

Отже, на основі викладеного матеріалу можна сформувати матрицю PEST-аналізу наведеного у табл. 1.

Таблиця 1

PEST-аналіз дорожньої галузі України

Політичні фактори (P)	Економічні фактори (E)
1. Непрозорість розподілу державних замовлень на виконання будівельно-ремонтних робіт. 2. Приведення у відповідність на законодавчому рівні державних стандартів будівництва доріг до європейських вимог. 3. Відсутність принципу "стримувань і противаг" у системі державної влади	1. Монополізація ринку. 2. Відсутність іноземних інвестицій в галузь. 3. Дефіцит коштів державного бюджету на відновлення та будівництво доріг у країні. 4. Негативне ставлення населення до підвищення акцизних ставок на бензин
Соціокультурні фактори (S)	Технологічні фактори (T)
Недовіра та скепсис до роботи галузі зі сторони населення. Соціальне невдоволення станом дорожнього господарства країни	1. Висока ціна устаткування. 2. Швидкий розвиток технологій та методик укладання дорожнього полотна за різних погодних умов

Доцільно провести деталізацію факторів макросередовища дорожньої галузі та їх вплив на стан галузі в цілому у табл. 2.

Поглиблений PEST-аналіз дорожньої галузі України

Група факторів	Фактор	Характер впливу фактора на стратегію підприємства
Політичні фактори (P)	Непрозорість розподілу державних замовлень на виконання будівельно-ремонтних робіт	Мобілізація зусиль підприємства у пошуку замовлень на виконання робіт
	Приведення у відповідність на законодавчому рівні державних стандартів будівництва доріг до європейських вимог	Жорсткіші принципи стандартизації будівельних та ремонтних робіт
	Відсутність принципу "стримувань і противаг" у системі державної влади	Чітке дотримання норм закону з метою мінімізації впливу контролюючих органів на роботу підприємства
Економічні фактори (E)	Монополізація ринку	Диверсифікація потужностей підприємства (наприклад: перекваліфікація з підприємства-будівельника у підприємство, яке постачає сировину (асфальтобетон))
	Відсутність іноземних інвестицій в галузь	Спроби залучення іноземних інвесторів, заручившись при цьому державною підтримкою, з метою розбудови інфраструктури країни та покращення ситуації в дорожньому господарстві
	Дефіцит коштів державного бюджету на відновлення та будівництво доріг у країні	Орієнтація на приватний сектор
	Негативне ставлення населення до підвищення акцизних ставок на бензин	Намагатися покращити фінансування галузі, а отже і підприємства, через лобістів
Соціо-культурні фактори (S)	Недовіра та скепсис до роботи галузі зі сторони населення	Виконання ремонтних та будівельних робіт якісніше
	Соціальне невдоволення станом дорожнього господарства країни	Спроба довести на власному прикладі та стати еталоном якості на ринку
Технологічні фактори (T)	Висока ціна устаткування	Залучення кредитів та використання лізингу
	Швидкий розвиток технологій та методик укладання дорожнього полотна за різних погодніх умов	Залучення передових технологій у технологічний процес роботи підприємства

Отже, проведений PEST-аналіз макросередовища підприємства дорожньої галузі є відправною точкою у формуванні фінансової стратегії з метою уникнення та запобігання загроз або використання конкурентних переваг підприємства для гармонійного функціонування у макросередовищі, зниження негативних впливів на діяльність підприємства.

Наук. керівн. Журавльова І. В.

Література: 1. Александров І. О. Фінансова стратегія підприємства / І. О. Александров // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Економічна. – Донецьк. – 2003. – № 65. – С. 121–128. 2. Гениберг Т. В. Сущность и методические основы разработки финансовой стратегии фирмы [Электронный ресурс] / Т. В. Гениберг, Н. А. Иванова, О. В. Полякова // Научные записки НГУЭУ. – 2009. – № 4. – Режим доступа : http://www.nsuem.ru/science/publications/science_notes/2009_4/3.pdf. 3. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю. В. Лукіна // Фінанси України. – 2006. – № 3. – С. 113–118. 4. Терещенко С. І. Моделі оцінки платоспроможності підприємств / С. І. Терещенко // Фінанси України. – 2001. – № 7. – С. 69–74. 5. Трухан О. Л. Стратегічний аналіз у системі управління підприємствами / О. Л. Трухан // Вісник ЖДТУ ; Економічні науки. – 2009. – № 1(47). – С. 137–140. 6. Чмутова В. П. Методические подходы к статистической оценке финансовых результатов деятельности предприятия: научный журнал / В. П. Чмутова. – Х. : ХДЕУ // Вісник № 1(17). – Х., 2001. – С. 66–69. 7. Перспективи дорожнього будівництва із застосуванням механізмів державно-приватного партнерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://investukr.com.ua/get_news/485/.